

HALPUSZTULÁS

A Balatonban – mint ökosztisztémában – mindig jelen van a halak természetes mértékű elhullása. Ha ugyanakkor ezt a szintet meghaladó halpusztulásról beszélünk, az már olyan veszélyhelyzet, amelynek meg kell vizsgálni az okait, és szükség esetén reagálni is kell rá.

A balatoni ökoszisztéma változásai

A környék városiasodása, az intenzív mezőgazdasági munkák, valamint a turisztikai kihasználtság olyan folyamatokat indítottak el, amelyek jelentősen megváltoztatták a Balatont mint ökosztisztémát. A komoly behatások eredményeképpen olyan jelenségekkel is számolni kell, amelyek addig nem, vagy nem ebben a formában voltak elképzelhetők – ilyen például a tömeges halpusztulás is.

Az első ilyen eseményre 1965-ben került sor, az azóta betiltott klórozott szénhidrogének miatt. A 70-es évek közepétől a 90-es évek elejéig 1–3 évente történtek halpusztulások, amelyek között volt, amely az akkoriban használt gyomirtók miatt lehetett. A nyolcvanas és kilencvenes években a vízben lévő foszfor- és nitrogénszint emelkedése a vízminőség erőteljes romlásához vezetett, amely miatt a kékalga rendszeresen elszaporodott, így okozva komoly elhullást a halállományban. 1991-ben tömeges angolnapusztulásról szóltak a hírek – mint később kiderült, ez a halak úszóhólyagjában megtelepedett parazitára volt visszavezethető.

Káresemény

A halpusztulás olyan természeti káresemény, amely a Balaton-tó és annak közvetlen környezetében az ökoszisztéma különböző súlyosságú károsodásával, a tu-

risztikai és a halászati bevételek csökkenésével jár elsődlegesen. Másodlagosan rontja a vízminőséget, ezáltal pedig károkat okoz a balatoni ökoszisztémának.

Az elpusztult halak a víz felszínén úszva undorkeltőek, ráadásul fertőzésveszélyt is jelentenek, ezért azok begyűjtése elengedhetetlen, különösen akkor, ha nagy számban fordul elő.

A begyűjtés csak minősített technológiával és védőeszközökkel végezhető, mivel állati tetemekről van szó; a tetemekeket pedig a „lehalászás” végeztével a megfelelő engedélyekkel rendelkező vállalkozónak kell átadni megsemmisítésre.

Kárelhárítás

Egy jelentős balatoni halpusztulás gyors és hatékony felszámolása több szerv, szervezet és önkormányzat egységes és összehangolt munkáját teszi szükségessé. A feladatok koordinálásában és irányításában hangsúlyozott szerep hárul a katasztrófavédelemre.

Ezek a feladatok az alábbiak lehetnek.

- Meg kell határozni a kárelhárításba bevont szervezetek egységes irányításának, feladatvégrehajtásának és kommunikációjának rendjét.
- A védekezés irányítására központi településeket kell kijelölni (medencénként).
- Meg kell teremteni a védekezés pénzügyi forrásait.
- Ki kell alakítani a teljesítésigazolás, elszámolás és ellenőrzés rendszerét.
- Be kell gyűjteni a haltetemeket a vízfelületről és a part vonaláról.
- Meg kell szervezni a haltetemek elszállítását és ártalmatlanítását.
- Együtt kell működni környezetvédő szervezetekkel is.

Végrehajtandó feladatok

- Haltetemek gyűjtése a vízfelületről. Itt a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt.-n kívül olyan szervezetek (például önkéntes tűzoltó egyesületek) jöhetnek szóba, amelyek rendelkeznek a megfelelő eszközökkel, különös tekintettel a csónakokra, hajókra stb.
- Haltetemek gyűjtése a vízparti sávból. A strandokon és közterületeken jellemzően a Balaton-parti önkormányzatok városüzemeltetési szervezetei, illetve felhívás alapján az önkéntes tűzoltó és/vagy polgárőr egyesületek tagjai. A saját vízparti szakasszal rendelkező ingatlanulajdonosok felelnek a saját ingatlanuk területéért (akár képviselőtestületi határozat, vagy a jegyző felhívása alapján).
- Szelektív gyűjtés és szállítás megszervezése. A gyűjtés külön erre a célra

kialakított, egyértelműen jelölt konténerekben, településenként kijelölt gyűjtőpontokon történik. A szállítás a helyi hulladékszállítási gazdálkodó szervezet bevonásával, eszközparkjával lehetséges; ilyen módon a konténerek fertőtlenítése az adott cég telephelyén megtörténhet.

- Ártalmatlanítás végrehajtása. Ez elsősorban az állati fehérjefeldolgozó telepeken történik, ahová a gyűjtést végző gazdálkodó szervezet szállítja a tetemeiket. Abban az esetben, ha a halpusztulás olyan mértékű lenne, hogy kizárólag ez a módszer nem elegendő, hamvasztás is szóba kerülhet (kizárólag hulladékégető műben).

Ilyen alkalmakkor az önkéntes tűzoltó és/vagy polgárőr egyesületeknek nyilvántartásban érdemes rögzíteni a kárelhárítás időszakában a gyűjtés, a szállítás, a fertőtlenítés és az ártalmatlanítás létszámát, technikai eszközeit, a gyűjtött súlyt, üzemidőt, felhasznált eszközöket, a későbbi teljesítményigazolás érdekében.

Tájékoztatási feladatok

Egy tömeges halpusztulási esemény igen nagy károkat okozhat a balatoni turizmus számára, ráadásul ok nélkül válthat ki pánikot a lakosság körében. A közösségi felületeken gyorsan és nagy számban terjedő fotók miatt rendkívül fontos, hogy az önkéntes tűzoltó és/vagy polgárőr egyesületek bekapcsolódjanak a korrekt, tényszerű tájékoztatásba, amelynek tartalmaznia célszerű az alábbiakat:

- A halpusztulás ténye, illetve az észlelés helyei.
- A hivatalos szervek által kiadott kommunikáció (vízminőség-mérések, okok).
- A megtett erőfeszítések, különös tekintettel az önkéntesek által végzett munkára.